

Dezavantajlı Grupların Adalet Eriřiminin Güçlendirilmesi Projesi

KARAR ANALİZ ATÖLYESİ

19 - 20 Mart 2022

Antalya

İçindekiler

KATILIMCI ANALİZİ	2
Katılımcılar Hangi Alanlarda Çalışıyor?	2
Atölyeye Katılan Baro ve Sivil Toplum Örgütleri	2
Katılımcıların İlgilendikleri Ayrımcılık İddiası İçeren Vaka ve/veya Davalar	3
Kendi İfadeleriyle Katılımcılar Eğitimden Ne Bekliyor?	4
TOPLANTI NOTLARI	5
19 Mart 2022 Cumartesi	6
1.Tanışma	
2. Adalet Eriřim Kapsamında Deneyim Paylaşımı	5
3.Dezavantajlı Grupların Adalet Eriřiminde Avukatlar ve Sivil toplumun Rolü: Stratejik Davalama ve Veri Kullanımı	9
4.Seçilen İlk Kararın Gruplarca Okunması ve Sunumlar	10
20 Mart 2022 Pazar	12
5. Seçilen İkinci Kararın Okunması ve Sunumlar	12
Dezavantajlı Grupların Adalet Eriřiminde Avukat-Baro-Sivil Toplum Örgütleri Arasında İş Birliği Olanakları	15
SONUÇ	166

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) olarak, “Dezavantajlı Grupların Adalet Erişiminin Güçlendirilmesi” projesi kapsamında 19-20 Mart 2022 tarihlerinde baroların ilgili komisyonlarında görev alan avukatlar ile sivil toplum alanında çalışan hukukçulara yönelik Antalya’da “Karar Analiz Atölyesi” düzenlenmiştir.

Bu atölyenin birincisi, 5-6 Mart 2022 tarihlerinde Diyarbakır’da gerçekleştirilmiş, yoğun başvuru nedeniyle atölye farklı katılımcılar ile Antalya’da ikinci kez düzenlenmiştir.

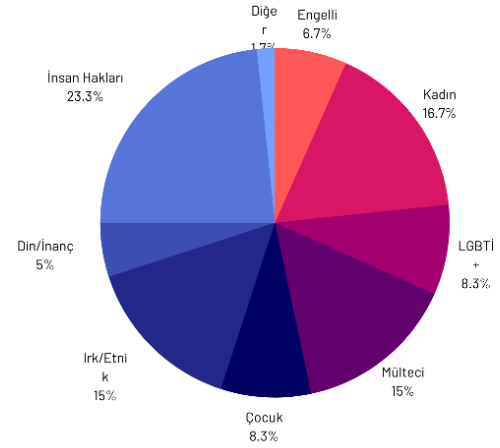
Karar Analiz Atölyesi, Doç. Dr. D. Çiğdem Sever, Dr. Ceren Akçabay ve Av. Dr. Kasım Akbaş’ın kolaylaştırıcılığında gerçekleşmiştir.

KATILIMCI ANALİZİ

Katılımcılarımız Antalya, Diyarbakır, Mardin ve İzmir 4 baroya üye ve çeşitli hak temelli sivil toplum örgütlerinde çalışan avukatlardan oluşmak üzere 18 katılımcıdan oluşmaktaydı.

Kayıt formunda katılımcılarımıza çalışma alanları, bugüne kadar ayrımcılık iddiası içeren bir vaka ve/veya dava ile doğrudan ilgilenip ilgilenmedikleri, ayrımcılıkla ilgili veri toplama konusunda herhangi bir deneyimleri olup olmadığı, atölyeden beklentileri ve edindikleri bilgileri sonrasında ne şekilde kullanmayı planladıklarına dair sorular yönelttik.

Katılımcılar hangi alanlarda çalışıyor?

Katılımcı avukatların çalışma alanları bakımından en çok çalışılardan en aza doğru; insan hakları, kadın, ırk/etnik, mülteci, LGBTİ+, çocuk, engelli, din- inanç grupları olarak sıralanıyor.

Atölyeye katılan baro ve sivil toplum örgütleri:

Mardin Barosu: Mülteci Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Komisyonu, Kadın Hakları Komisyonu, Dilsel ve Kültürel Haklar Komisyonu

İzmir Barosu: Cezaevi Komisyonu

Antalya Barosu: İnsan Hakları Merkezi, Kadın Hakları Komisyonu, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kurulu

Diyarbakır Barosu: Kadın Hakları Danışma ve Uygulama Merkezi, Çocuk Hakları Komisyonu, Kadın Hakları Merkezi

Hayata Destek Derneği

İnsan Hakları Gündemi Derneği

Katılımcıların ilgilendikleri ayrımcılık iddiası içeren vaka ve/veya davalar

Katılımcıların sekizi daha önce ayrımcılık iddiası içeren bir vaka ve/veya dava ile doğrudan ilgilendiklerini belirttiler. Ayrımcılık iddiası içeren bir vaka ve/veya dava ile doğrudan ilgilendiklerini belirten katılımcılar ise aşağıdaki bilgileri bizimle paylaşmışlardır;

“Çeşitli sivil toplum örgütlerinin Konya Katliamına ilişkin raporun hazırlanmasında çalıştım. Aynı zamanda üye ve gönüllüsü olduğum derneklerde özellikle çalışma alanım olan mültecilerin hukuk, eğitim ve sağlık sistemlerine erişimi ile ilgili sorumlu kurum ve kuruluşlar ile çözümün bir parçası olmaya çalışmıştım.”

“Mardin Ağır Ceza Mahkemelerinde istismar ve şiddet iddiaları ile ilgili açılan davalar”

“Mülteci Ezidilere sığınma hakkı verilmesi ile ilgili sıkıntılar ve korunma ihtiyacı olan kadınlar ve çocuklarla ilgili ayrımcılık vakalarıyla ilgilendim.”

“Sığınma hukuku alanında çalışmaktayım. İdare tarafından verilen sığınmaya ilişkin ret, başvurunun geri çekilmiş sayılması veya sınır dışı etme işlemlerine karşı eşitli davalar açıp savunuculuklar yaptım.”

“Lgbti+ bireyler”

“Siyasi tutuklu olmaları nedeniyle ayrımcılığa uğrayan ve işkenceye

maruz kalan mahpuslar, yine siyasi tutuklu olmaları nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan hasta mahpuslar, Kürt olması ya da siyasi görüşü nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan öğrenciler, siyasi tutuklu olması nedeniyle fiziksel engelli bir mahpusun makul düzenleme olmamasına karşın tutulmaya devam edilmesi nedeniyle uğradığı ayrımcılık.”

Katılımcıların ayrımcılıkla ilgili veri toplama konusunda deneyimleri

Katılımcıların yaklaşık yüzde 60'ı ayrımcılıkla ilgili veri toplama konusunda herhangi bir deneyimleri olmadığını belirtti.

Deneyimi olan katılımcılar ise aşağıdaki bilgileri bizimle paylaşmışlardır;

“Baro Adli Yardım Bürosuna mülteci haklarına ilişkin başvurular kapsamında veri toplama ve analizi deneyimim oldu.”

“Yürütmüş olduğum yüksek lisans tezinde dilsel olarak özgül olan grup üyeleri ile derinlemesine mülakat yaptım ve mülakat neticesinde veri elde ettim.”

“Taraflarca yapılan, şahsi öğrenmeye yönelik veri toplama işlemleri”

“Evet. Belirttiğim ayrımcılık türlerinde mağdurlar ile görüşme ve raporlama çalışmalarında bulunuyorum. Bu raporlama çalışmalarında veri topluyorum.”

Kendi ifadeleriyle katılımcılar eğitimden ne bekliyor?

“Üyesi ve gönüllüsü olduğum topluluklarla işbirliği halinde olarak mevcut sorunların çözümünde deneyimlerimin yol gösterici olacağına inanıyorum. Bu sebeple öncelikle hukukçu kimliğime daha sonra hak savunuculuğu yönüne büyük katkıları olacağını düşünüyorum.”

“İnsan hakları temelli ayrımcılık davalarının yargı mercileri önünde daha etkili şekilde başvurularının yapılması ve bu davaların raporlanmasını bu sebeple faydalı bir atölye olacağını düşünmekteyim.”

“Eğitim süresince edineceğim bilgi ve tecrübeleri yine avukatlık mesleği ve insan hakları mücadelesinde kullanmayı hedefliyorum.”

“Beklentilerim; katılımcılarla bilgi alışverişinde bulunmak ve interaktif geçmesi. Edineceğim bilgiler eminim bana farklı bir vizyon katacaktır. Ben de bu vizyonu daha iyi hak savunucusu olmak için kullanacağım.”

“Etkili karar okuma etkili başvuru yapmayı sağlar. Farklı görüş ve farklı bakış açısı yakalamak.”

“Bu atölyenin, özellikle dezavantajlı grupların herhangi bir temelde uğrayacağı ayrımcılık konusunda sahip olduğum duyarlılığa başka bir bakış açısı katacağımı düşünüyorum.”

“İnsan hakları alanında yapacağım çalışmaları profesyonel bir şekilde sürdürmek, daha etkili başvuru ve savunuculuk yapabilmek adına bu atölyeye katılacağım. Bu atölye sonunda karar analiz yöntemleri ve etkili başvuru yollarına dair bilgi sahibi olmayı umuyorum.”

“Atölyeden beklentim kendimi geliştirmek ve bilgilerimi pekiştirmek sonrasında daha güçlü olarak sahada dezavantajlı kişiler için savunuculuk yapmak ve bilgilerimi paylaşmak.”

“Hedefim, atölyede deneyim paylaşımı yaparak, sahada savunuculuk yaparken gözden kaçırdığım veya uygulamada daha iyi sonuç alabileceğim yollar ve teknikler öğrenmek.”

“Kurumunuzca Dezavantajlı Grupların Adalet Erişiminin Güçlendirilmesi kapsamında yapılan faaliyetler hakkında bilgi edinmek, örnek mahkeme kararlarından haber olmak ve bu konuda yapılabileceklerle ilgili deneyim-bilgi paylaşımlarından faydalanmayı umuyorum. Bu bilgi ve deneyim aktarımlarımın avukat olarak ilgilendiğim dava ve konularda yardımcı olacağına inanıyorum.”

“Dezavantajlı grupların özellikle de mültecilerin yaşadığı hukuki sorunları çözmekte yardımcı olabilmek adına bir deneyim kazanmayı bekliyorum. Bu atölyeden edindiğim deneyim ve

bilgilerle dezavantajlı gruplarla ilgili yardım ihtiyacı duyan STK'larla işbirliği yapabilmeyi ve mesleğimi bu doğrultuda sürdürmeyi planlıyorum.”

takibi yapabilmek için gerekli donanımı bana sağlamasını umuyorum.”

“Mağdurlar ile görüşmeleri daha aktif yürüterek üstünde çalışılabilir daha fazla veri toplayabilmek.”

“Kadına yönelik şiddet alanında aktif olarak çalışan bir avukatım. Kadınlara dönük özellikle iç içe geçmiş ayrımcılık türlerine dönük yargı kararları doğrultusunda bir birikim kazanmak isteğim var. Bu atölyeye kadın hakları alanında yapacağım çalışmalara büyük katkı sağlayacaktır.”

“Ayrımcılıkla alakalı pratik hukuk alanında verimli çalışmalar ve dosya

TOPLANTI NOTLARI

İki gün süren, Karar Analiz Atölyesinin farklı oturumlarında ifade edilen düşüncelerin ve yürütülen tartışmaların derlendiği toplantı notlarını ilginize sunuyoruz.

19 Mart 2022 Cumartesi

1. Tanışma

1.1.Tanışma Etkinliği:

Tanışma bölümü katılımcıların isimlerinin baş harfleri ile başlayan bir sıfat ile birlikte kendilerini tanıtmaları ve bu sıfatlar yardımı ile kendinden önce gelen katılımcıyı hatırlama oyunu ile başladı.

1.2. Beklenti Ağacı:

Tanışmanın ardından katılımcılara renkli post-itler dağıtılarak toplantıyla ilgili beklentilerinin yazılması istendi. Katılımcılardan alınan beklentiler aşağıdaki gibidir;

“Uygulamada karşılaştığımız hak ihlallerine dönük farklı izlenim görüş ve deneyimleri görmek”

“Karar incelemesi nasıl yapılır, nasıl okunur, karar okurken dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?”

“Uygulamada sahada eksik yaptığım ya da «bunu da yapsam iyi sonuç alabilirdim» diyebileceğim şeyleri öğrenmek istiyorum”

“Dezavantajlı grupların maruz kaldıkları ve benim kişisel olarak farkına varmadığım ayrımcılıkların farkına varmayı umuyorum”

“Avukatlık yaparken başvuracağım usul ve uluslararası mekanizmaların da değinebileceğim yeni hukuksal formları öğrenmek”

“AİHM başvuru usulleri, AİHM başvurularında dikkat edilecek hususlar, AİHM ve AYM başvurularında dikkat edilecek özellikler”

“Yeni bir bakış açısı ve keyifli zaman geçirmek”

“Dezavantajlı grupta yer alan LGBTİ+ bireylerin hukuk mücadelelerine yeterince destek olabilmek ve aldığım eğitimdekileri destekleyebilmek”

“İhlaller üzerinden insan haklarının yorumlanmasına ilişkin farklı bakış açılarına sahip olmak”

“Daha fazla AİHM ve AYM kararları okumak ve bunu alışkanlık haline getirmek”

“Avukatlık yaparken başvuracağım ulusal ve uluslararası yargı mekanizmalarında değinebileceğim yeni hukuksal formları öğrenmek”

“Farkındalığının ve bilgimin artması, kafamda daha çok soru oluşması”

“İnsan hakları alanında profesyonel bir çalışma ve başvuru yapabilmek için bu eğitimde karar analiz yöntemlerini öğrenmeyi umuyorum”

“Bugün alacağımız eğitimden sonra inceleyeceğim kararlardan daha ayrıntılı değerlendirme yapmayı her yanıyla sonuç çıkartabilmeyi amaçlıyorum”

“Dezavantajlı kesim için yapılması gereken kolektif hukuk mücadele rolü”

“Mesleğimi yaparken biraz daha motivasyon kazandırmasını bekliyorum”

2. Ayrımcılık Deneyimleri ve Adalet Erişim

2.1. Ayrımcı Pratikler: Ayrımcılığa uğradım/ Ayrımcı davrandım

Her katılımcıya iki küçük kağıt dağıtılarak, birine yaptığı bir ayrımcılığı «Uyguladıkları ayrımcılık», ikincisine uğradığı bir ayrımcılığı «Uğradıkları ayrımcılık» yazması istendi. Yazılanlar üzerinden çeşitli örnekler değerlendirildi ve katılımcıların yorumları alındı. Paylaşılan deneyimlerden ve katılımcıların deneyimler hakkındaki yorumlarından bir kısmına aşağıda yer vermekteyiz.

Karşılaşılan vakalar (Uğradıkları ayrımcılık):

1. Örnek: Etnik köken
2. Örnek: Atamalar

Seçilen örnekler arasında etnik kimliğe yönelik ayrımcılık ile atamalarla ilgili vakanın kayırma mı (nepotizm) ve/veya ayrımcılık mı olduğu konusu tartışıldı.

Katılımcıların kendi uyguladıkları vakalar (Uyguladıkları ayrımcılık):

1. Örnek: Mülteci göçü ile ilgili fikir
2. Örnek: Arap topluluklara yönelik önyargıya ilişkin önyargı beyanı
3. Örnek: Bulaşıcı bir hastalık olmamasına rağmen kamusal alandan faydalanmanın engellenmesi
4. Örnek: Spor müsabakasında kilolu kişilerle aynı grupta yer almak istememek

Bu tartışmalar ayrımcılığın farklı boyutlarını tartışmaya açtı;

- (i) Önyargı bir ayrımcılık mıdır?
- (ii) (ii) Fiiliyata dönüşmemiş düşünce ayrımcılık olarak kabul edilebilir mi?
- (iii) (iii) Halk sağlığının korunması adına nadir görülen hastalıkların bulaşıcı olmamasına rağmen kamusal alanın kullanılması engellenebilir mi?
- (iv) (iv) Fiziki görünüşle ilgili tercihler ayrımcılık olarak değerlendirilebilir mi?
- (v) (v) Ayrımcılık ne kadar geniş yorumlanabilir?

AİHS 14. maddesi okunarak bağlantılı olan 12. Protokol hatırlatıldı; ayrımcılığı yasaklayan uluslararası sözleşmeler kapsamında Ayrımcılık ve Eşitlik kavramları aşağıdaki konular kapsamında tartışıldı.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 14:

“Ayrımcılık yasağı

Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’ye Ek 12 Numaralı Protokol

Madde 1:

“Ayrımcılığın genel olarak yasaklanması

1. Hukukten temin edilmiş olan tüm haklardan yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal ve sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, servet, doğum veya herhangi bir diğer statü bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.

2. Hiç kimse, 1. paragrafta belirtildiği şekilde hiçbir gerekçeyle, hiçbir kamu makamı tarafından ayrımcılığa maruz bırakılamaz.”

Hatırlatmak gerekir ise; temel olarak AİHS’in 14. maddesi ile ayrımcılık yasağı düzenlenmiş ve AİHS’e Ek 12 No.lu Protokol ile ayrımcılık yasağı ayrıntılı bir biçimde ele alınmış ve AİHM’e geniş bir çerçevede başvuru yapma imkânı tanımıştır. AİHS’in ayrımcılığı düzenleyen 14. maddesini öne sürebilmek için bu maddenin Sözleşme’nin koruma altına aldığı bir başka hak çerçevesinde ihlal edilmiş olması gerekirken, 12 No.lu Protokol, herhangi bir ayrımcılığı, bu Sözleşme’de korunan bir hakkı ihlal etmiş olsun veya olmasın, AİHM önüne taşıma imkânı sunmaktadır. Türkiye Ek 12 Numaralı Protokole taraf olmadığı için ayrımcılıkla ilgili yapılacak başvurularda, AİHS’de sayılmış temel haklardan biri ile bağlantılı bir şekilde başvuru yapılabilir.

Tartışma konusu: Ten rengi çok esmer olduğu için Arap kökenli olduğu düşünülerek ayrımcılığa maruz kalmak

Tartışma: Ayrımcılığın haklılaştırılması meselesi veya gerekçelendirilmesi mümkün müdür?

Tartışma: İş verenin tutumu ile arkadaşlarını ve aile bireyleri arasında tercih etme arasındaki ayrımcı tutumlar kıyaslanabilir mi?

Tartışma: İş arkadaşlarını ‘kadın’ olarak tercih etmesi ayrımcılık gerekçesi olarak kabul edilebilir mi?

Tartışma: İşe alımlarla ilgili kriterler ayrımcılık gerekçesi olabilir mi?

Tartışma: İşe alımla ilgili özel gerekçelerin yer alması ayrımcılık yaratır mı?

Tartışma: Meseleyi ayrımcılık yapanla yapmayan arasındaki farklar nelerdir? Ayrımcı uygulama gerekçelendirilebilir mi? Belli gruplara yönelik pozitif tedbirler kendi içinde ayrımcılığa sebep olabilir mi?

Tartışma: Ayrımcılık söz konusu olduğunda ‘Haklı neden’ nedir? Bağlam nerede devreye giriyor konusunda ‘dolayısı ile ayrımcılığın’ tanımı yapıldı.

Dolayısı ile ayrımcılık: Bir kişinin uğradığı ayrımcılık nedeniyle, onunla ilişkisi olan kişilerin uğradığı ayrımcılık.

3. Dezavantajlı Grupların Adalet Erişiminde Avukatlar ve Sivil toplumun Rolü: Stratejik Davalama ve Veri Kullanımı

Atölye'nin bu oturumunda; "Türkiye'de dezavantajlı grupların adalet erişiminde etkin rol oynamak için avukatlar ve sivil toplumun rolü neler olabilir? Nasıl bir işbirliği yapılır? Neden adalet erişim konusu önemli? Diğer haklara erişim konusunda adalet erişim nerde önem taşıyor? Adalet erişimde neden güçlükler var, avukatlar ile sivil toplum örgütü çalışmaları bu sorunları nasıl ortadan kaldırabilir?" soruları kapsamında tartışmalar yürütülmüştür.

Bu tartışmalar kapsamında Dr. Çiğdem Sever tarafından "Dezavantajlı Grupların Adalet Erişiminde Avukatlar ve Sivil toplumun Rolü: Stratejik Davalama ve Veri Kullanımı" başlıklı sunum gerçekleştirildi.

Stratejik davalama;

- «Hukuk sistemi, hukuk uygulaması ya da kamu bilincinde önemli değişiklikler yaratabilecek olan ve bu bağlamda dikkatle seçilmiş davalar».
- Yaygın bir mağduriyetle ilgilidir.
- Örneğin;
 - a. İçtihadın değişmesine ya da bir normun farklı şekilde yorumlanmasına yol açabilecek davalar,
 - b. Norm iptali yoluyla sadece davacısı üzerinde değil, herkes üzerinde sonuç doğurabilecek davalar,
 - c. Çok sayıda emsali olan bir duruma ilişkin bir dava (emsal karar/pilot dava),
 - d. Daha önce hukuk sisteminde hiç denenmemiş türde ya da ileri sürülmemiş bir argümana sahip davalar...

Neden stratejik davalama ve veri toplama önemlidir? Hukuk sistemi, hukuk uygulaması ya da kamu bilincinde önemli değişiklikler yaratabilecek olan ve bu bağlamda dikkatle seçilmiş davalardır.

- Dezavantajlı grupların hak ihlallerinde dezavantajlarının rolü- ayrımcılık ilişkisi
- Ayrımcılığı ispatlamanın güçlükleri
- İhlal örüntülerinin tespit edilmesi

Bununla birlikte, her toplumsal davanın stratejik dava olarak düşünülmemesi gerektiği belirtilmiş ve stratejik davalamada dikkat edilmesi gereken bazı hususlar aşağıdaki şekilde aktarılmıştır:

- Davanın/başvurunun ve davacının/başvurucunun seçilmesi (risk analizi)
- Davanın sonuçlarından etkilenecek kişilerin/durumların belirlenmesi gerekir. (hedef kitle, kitlenin sapması vs.)
- Zamanlama (+gündem)

- Olayın özelliklerinin değerlendirilmesi
- Davanın duyurulması, sürecinin izlenmesi, etkilerin ölçülmesi ve raporlama (PLANLAMA)
- Kişisel verilerin korunması
- Davanın fonlanması

Konuya ilişkin olarak;

1954 tarihli *Brown v. Board of Education of Topeka - National Association for the Advancement of Coloured Peoples (NAACP) – ırk ayrımcılığı*

1925 tarihli *Scopes davası - American Civil Liberties Union (ACLU) evrim öğretilmesinin yasaklanması – ifade özgürlüğü*

Ayrımcılık alanında pek çok dava: Örneğin Slovakya-Çekya’da Roman çocuklar örnekleri verildi.

Sunum kapsamında adalet erişimin diğer haklarla bağlantısı ve ilgisine değinildi. Adalet erişim hem hak hem de diğer haklara erişim bakımından bir araç olduğu ifade edildi. Adalet erişimin daha kapsamlı değerlendirilmesinde fayda olduğu bilgiye erişimin de adalet erişim kapsamı da olduğuna değinildi.

Adalet erişimde hukuki güçlendirme ve işbirliklerinin önemi

Sivil toplum örgütleri- avukatlar- hukuki güçlendirme

- Adalet erişmek isteyenlere ulaşılması ve desteklenmesi (danışma)
- Hak temelli yaklaşım geliştirilmesi ve hakların farkında olunması
- Davalama aşamasında sivil toplum örgütünün kişiliğinin önemi (doğrudan davacı olma veya rapor/veri vb. destek sağlanması)
- Başvuruların yapılması aşamasında destek sağlanması (bütüncül bakış)
- Başvurucuların risk analizinin birlikte yapılması

4. Seçilen İlk Kararın Gruplarca Okunması ve Sunumlar

Bu bölümde ilk atölyenin (Diyarbakır Karar Analiz Atölyesi) program akışı takip edilmiş, sayının daha az olması dikkate alınarak engelli haklarına kararlar çıkarılarak dört grup kurulmuş ve şu kararların analizine yönelik grup çalışması yapılmıştır:

- 1. grup: Şiddet mağduru kadınların adalet erişimi ve ayrımcılık (AİHM Opuz (2009) ve AYM TA kararı)
- 2. grup: Eşcinsel öğretmenin kamu görevinden çıkarılması (AYM Z.A. kararı ve Danıştay kararı)
- 3. grup: Zorunlu din eğitimi ve adalet erişim (AİHM Mansur Yalçın vd. ve KDK TEOG kararı)

- 4. grup: Irkçı polis şiddeti (Tochukwu Gamaliah Ogu AYM 2021 ve Nachova AİHM 2005)

Atölyenin bu oturumunda katılımcılar çalışma alanlarına göre dört gruba ayrılmış ve dört karar incelenmiştir. Analiz edilmesi planlanan kararlar ayrımcılık temelleri ve konuya göre AİHM-AYM veya KDK şeklinde karşılaştırmalı bir yöntem izlenmesi beklenerek seçilmiştir.

1. Grup: Şiddet mağduru kadınların adalet erişimi ve ayrımcılık (AİHM Nahide Opuz Kararı)

Opuz kararı kadın hakları alanında çalışan avukatların oluşturduğu gruba dağıtıldı ve ilk oturumda bu kararın özellikleri/özgün yönleri soruldu.

Bu karar kamuoyu tarafından bilinmekle birlikte özetle, eski eş tarafından uzun yıllar şiddete maruz kalan, yaşanan ayrı ayrı şiddet olaylarında ağır şekilde yaralanan ve şiddet olaylarından birinde eski eş tarafından N.O.’nun annesinin öldürülmesi olayına ilişkin bir AİHM başvurusudur.

Ayrımcı Yargı Pasifliği üzerine tartışmalar yürütüldü ve AİHS’in 2. maddesi (yaşam hakkı) ve 3. maddesi (işkence yasağı) kapsamında başvuru irdelendi. Bu tartışmalarda, özellikle tekrarlayan şiddetin görünür ve bilinir olmasının etkili soruşturma yapılmaması kapsamında değerlendirmesi yapıldı. Yine kesişimsel ayrımcılığın bu davada önemli olup olmadığı konusunda görüşler sunuldu. AİHM’in cinsiyete dayalı ayrımcılık olayında, soruşturma ve kovuşturmanın nasıl yapılması gerektiğiyle ilgili kriterleri saymasının önemli olduğu belirtildi. Eğitimci tarafından gruba; “Her kadına yönelik şiddet kararında AİHM ayrımcılık kararı verdi mi? Ayrımcılık kararı vermediği kararlardaki fark nedir?” sorusu yöneltildi ve grup tartışmalarında bu olayda tekrarlanan şiddet konusu ve adli merciler ile yargının sorumluluklarını yerine getirmemesi noktasında görüşler sunuldu.

Ayrıca, bu kararda CEDAW Komite kararlarının çok önemli bir katkısının olduğu, CEDAW’ın kadına karşı ortaya attığı ayrımcılık tartışmasının bu karara çok etkisi olduğu eğitimcilerimiz tarafından belirtildi.

2. Grup: LGBTİ öznelerin adalet erişimi ve ayrımcılık (eşinsel öğretmenin kamu görevinden çıkarılması, AYM ZA kararı)

AYM’nin ZA kararı grup üyelerince okunmuştur. Bu kararda başvuru konusu, devlet memurluğundan çıkarılmanın ardından yürürlüğe giren bir af kanunu kapsamında yapılan yeniden atanma talebinin özel yaşama ilişkin hususlara dayanılarak reddi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. AYM yaptığı değerlendirme sonucunda, özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak incelenen eşitlik ilkesinin ihlal edilmediğine ve yine özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Kararın ayrımcılık açısından sorunlu karar olduğu tartışılmıştır. Bu kararda katılımcıların bir kısmı yol gösterici olan AYM üyesi Engin Yıldırım’ın AİHM içtihadını da yansıtan karşı oyu olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların bir kısmı ise, kamu menfaati (genel ahlak) ve bireysel özgürlükler konusunun çatışması tartışması yürüttüler.

Bu vakadaki “ayrımcılık hangi bağlamda tartışılmalı?” sorusu sorulmuş ve bu kapsamda tartışma yürütülmüştür.

3. Grup: Zorunlu din eğitimi ve adalete erişim (AİHM Mansur Yalçın Kararı)

AİHM Mansur Yalçın kararı ele alındı. Bu kararda, Alevi inancına sahip başvuruçuların çocuklarının Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders programının değiştirilmesi amacıyla Alevi inancına mensup din büyükleriyle istişarelerde bulunulmasını ve söz konusu ders müfredatında Alevilerin kültür ve felsefelerine de yer verilmesini talep etmiş ve bu kapsamda iç hukuk yollarını tükettikten sonra AİHM’e başvuruda bulunmuşlardır.

DKAB dersinden muaf tutulmamak öncelikle çocuğun ve kendi inançları doğrultusunda çocuklarına eğitim vermek isteyen ebeveynlerinin düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı ihlal edilmesi anlamına geldiğine ilişkin değerlendirmeler yapıldı. Kararda AİHM tarafından yapılan değerlendirme sonrasında oybirliğiyle, başvuruçuların eğitim hakkının düzenlendiği AİHS’e Ek 1 No.lu Protokol’ün 2. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin karar verilmiş ve ayrımcılık kapsamında AİHS madde 14’e göre değerlendirme yapılmasına gerek duyulmamıştır. Grup üyeleri bu başvurunun ayrımcılık kapsamında da değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin fikirlerini belirtmişlerdir.

4. Grup: Irkçı polis şiddeti (Tochukwu Gamaliah Ogu AYM)

Kamuoyunda Festus Okey kararı olarak bilinen bu başvuruda, olaya ilişkin etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının, ölümle sonuçlanan şiddetin ırk temelli ayrımcılık saikiyle gerçekleştirilmesi nedeniyle yaşam hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kapsamında başvuruda bulunulmuştur. AYM, Festus Okey’in yaşam hakkının ihlal edildiğine ve aileye tazminat ödenmesine karar vermiş bununla birlikte etkili ceza soruşturması yürütülmesi yükümlülüğünün ihlal edildiği ile ayrımcılık boyutuyla eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarını ise kabul edilemez olduğuna yönelik karar vermişti.

Bu kararda, olayın ırkçı saikle gerçekleştirildiğinin ispatlanmasının zor olduğu, özellikle konuyla ilgili alanda veri eksikliğinin bulunmasının, ırkçılık ve nefret saiki iddiasının bulunduğu olaylarda ispat konusunu etkilediği belirtilmiştir.

20 Mart 2022 Pazar

5. Seçilen İkinci Kararın Okunması ve Sunumlar

Atölyenin ikinci gününe önceki günden katılımcıların aklında kalan temel kavramlar ile başlandı. Bu bölümde menti.com/kelime bulutu uygulaması kullanılarak katılımcılara

akıllarında kalan temel kavramlar soruldu ve katılımcıların isteği üzerine ayrımcılıkla ilgili temel kavramların üzerinden geçildi.

‘Dolayısı ile ayrımcılık’ konusunun ayrıca üzerinden geçildi. Türkiye’de uygulamada en sık karşılaşılan ayrımcılık türlerinden olmasına rağmen en az dava konusu olan konulardan bir tanesi olduğu ve bu alandaki akademik olarak çalışmaların da yetersiz olduğu aktarıldı.

Görünüşte ayrımcı olmayan bazı durumlar sonuç açısından dolaylı ayrımcılığa neden olabilir. İspatlanabilirliği zor olduğu için dolaylı ayrımcılık konusunda açılan davalar oldukça azdır.

Tartışma konusu: Anadili farklı olan çocukların aynı sınav sistemine tabi olması doğrudan ayrımcılık mıdır? Dolaylı ayrımcılık mıdır?

Eşitsizliğin önlenmesi için özel kuralların uygulanması ile ilgili örnekler verildi; Öğrenci kotası uygulama, okullarda ek takviye sağlanması vb.

Kesişimsel ayrımcılık: AİHM "kesişimsellik" konusunu kararlarına dahil etmeye başladı. Örneğin; bir önceki gün tartışılan başörtülü kadın örneğinde din ve inanç özgürlüğü bakımından bir tartışma yürütülmüşse de cinsiyete dayalı ayrımcılık bakımından bir tartışma yapılmamıştır.

Atölyenin ikinci gününde de katılımcılar çalışma alanlarına göre gruplara ayrılmış ve seçilen kararlar gruplar tarafından analiz edilmiştir.

1. Grup: Şiddet mağduru kadınların adalet erişimi ve ayrımcılık (T.A. AYM Kararı)

Bu karar, kadına yönelik şiddete ilişkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin kamu görevlilerinin ihmali ile etkin olarak uygulanmaması sonucunda ölümün gerçekleşmesi, ihmali bulunan kamu görevlileri hakkında cezai takibat yapılmaması ve fail hakkında orantılı bir ceza verilmemiş olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin AYM’ye başvuru yapılmıştır. Yapılan inceleme sonrasında AYM, kamu görevlilerine ilişkin süreç yönünden Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının koruma ve etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından ihlal edildiğine ilişkin karar vermiştir.

Bu kararın bir önceki gün analizi yapılan N.O. kararıyla karşılaştırmalı bir şekilde analizinin edilmesi hakkında eğitimci tarafından yönlendirme yapılmıştır.

Grup üyeleri tarafından bu kararda, başvuru sahiplerinin ayrımcılıkla ilgili iddiasının bulunmamasının tüm başvurunun sadece etkili soruşturma yürütülmemesi üzerine kurulmasının bu dava için bir eksiklik olduğu belirtilmiştir.

2. Grup: LGBTİ öznelerin adalet erişimi ve ayrımcılık (eşcinsel öğretmenin kamu görevinden çıkarılması Danıştay kararı)

Bir önceki gün tartışılan AYM’nin ZA kararı ile, Danıştay’ın bu kararı mukayeseli bir şekilde analiz edilmiştir. İki karar da ayrımcılık açısından sorunlu kararlar olduğu tartışılmıştır. İki

kararda farklı sorunlar olduğu; Danıştay'ın kamu görevlilerinin özel hayatı konusunu daha geniş yorumladığı ve yaptırım hukuku konusu olmayacağını belirttiği, ancak ayrımcılık açısından ele almadığı değerlendirilmiştir. Bu kararlarda yol gösterici olanın Z.A. kararında AYM üyesi Engin Yıldırım'ın AİHM içtihadını da yansıtan karşı oyu olduğu değerlendirilmiştir.

3. Grup: Zorunlu din eğitimi ve adalete erişim (KDK TEOG kararı)

Bu olayda başvuru KDK'ya, Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş Sınavlarında (TEOG) uygulanan puan hesaplamalarının Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olan öğrencileri aleyhte etkilediği iddiasından bahisle söz konusu eşitsizliğin giderilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığına tavsiyede bulunulması yönünde başvuruda bulunmuştur.

KDK yaptığı inceleme sonrasında, 2014-2015 eğitim - öğretim yılında (ve devamındaki yıllarda) gerçekleştirilecek olan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Ortak Sınavlarına (TEOG) ilişkin Ağırlıklandırılmış Ortak Sınav Puanlarının hesaplanmasında kullanılan "Ağırlık Katsayısının" Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olan ve muaf olmayan tüm öğrenciler için eşitlenmesi ve mağduriyetlerin giderilmesi yönünde Milli Eğitim Bakanlığı'na Tavsiyede Bulunulmasına karar vermiştir.

KDK tarafından inceleme aşamasında, dersi alan ve almayan öğrencilerin sınav puanlamasının mukayeseli olarak yapılması için bilirkişi raporu alınmış, simülasyon yöntemini kullanılması gibi alışkın olunmayan bir değerlendirme süreci yapılmıştır. KDK farklı bir kanıtlama yöntemi kullanarak; eşitsizliği göstermek için bir argümantasyon yöntemini, ayrımcılık konusunda simülasyon yöntemini kullanmıştır.

Özellikle bilirkişi incelemesi sonrasında, söz konusu hesaplama yönteminin hem Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olan hem de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olmayanlar lehinde ve aleyhinde sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir.

Bu karar, her iki grup (dersi alan ve almayanlar) için aleyhe sonuç yarattığı için atölyedeki tartışmalar bu kapsamda yapılmış ayrımcılık kapsamında fazla irdelenememiştir. Özellikle, başvuruda Museviler kendi gruplarına karşı bir ayrımcılık yapıldığını iddia etmelerine rağmen KDK'nın bu konuya hiç değinmemiş olması dikkat çekici hususlardan biri olmuştur. Bu karar ile birlikte, yürütülen bazı uygulamaların objektif olsalar dahi sonuçlarının ayrımcılık yaratabileceğine dair tartışmalar yürütüldü.

Mağdur olan kişilerin istatistik tespitinin yapılmaması dikkat edilen bir diğer nokta olmuştur. Dersin tercihli olmaması, belli bir grubun dışlanmasını baştan yaratıyor ve bu durumda tedbirin, düzenlemenin kendisi sonuçta bir ayrımcılık yarattığı görüşü grupta hakim olmuştur.

4. Grup: Irkçı Polis Şiddeti (Nachova AİHM)

AİHM'in bu kararının çevirisi gayri resmi çeviri olup, atölye kapsamında analiz edilmek amacıyla D. Çiğdem Sever tarafından yapılmıştır.

Nachova kararına konu olay, Roman olan iki Bulgar vatandaşının onları tutuklamaya çalışan bir askeri polis mensubu tarafından çoğunluğunun Roman olduđu bir bölgede silahla öldürölmesiyle ilgilidir. Başvurucular AİHS'in 2. maddesi kapsamında düzenlenen yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Sözleşmenin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin başvuru yapmışlardır. Bu davada AİHM tarafından yapılan değerlendirme sonrasında, AİHS'in 2. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine ilişkin karar vermiş, Büyük Daire ise; altıya karşı on bir oyla, ölüme yol açan olayların bir ırksal şiddet eylemi oluşturduğu iddiasıyla ilgili olarak AİHS'in 2. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Bu davada Daire ve Büyük Daire arasındaki karar farklılığı analiz edilmiş, bir önceki gün tartışılan AYM'nin Festus Okey kararıyla karşılaştırması yapılarak ırkçı saik iddiasıyla yapılan başvuruların ispatı hususu tartışılmıştır.

Bu karar ayrımcılık ve ırkçılık saikinin ispatlanması ve bu konuda sivil toplum örgütleri, barolar tarafından ayrımcılığa, ırkçılığa dair veri toplamanın önemini hatırlatmıştır.

Dezavantajlı Grupların Adalet Erişiminde Avukat-Baro-Sivil Toplum Örgütleri Arasında İş Birliği Olanakları

Atölyenin bu oturumunda, proje ekibi tarafından alt hibe programları hakkında sunum yapılmıştır. Proje kapsamında;

Alt Hibe Programı, projenin genel hedefiyle uyumlu olarak yerel düzeyde ayrımcılığa ilişkin farkındalığı ve mücadeleyi artırmak için yerel Sivil Toplum Örgütlerinin (STÖ) kapasitelerini ve faaliyetlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Alt Hibe Programı Türkiye'de yerel düzeyde hak temelli faaliyet yürüten STÖ'lerin küçük ölçekli projelerini desteklemek amacıyla tasarlanmıştır.

- 1- Hukuki Destek için Alt Hibe Programı: Projenin 5 pilot ilinde bulunan 7 STÖ'ye 18 ay boyunca sürecek en fazla 5000 €'luk alt hibe desteği verilecektir. Avukatların istihdamı veya hizmet alımı, çalıştaylar dahil kapasite geliştirme etkinliklerinin organizasyonu, eğitimler, toplantılar: saha görevleri ve etkinlikler için hareketlilik ve mahkeme dilekçeleri, ilgili faaliyetler hukuki destek sağlanması, deneme izleme ile ilgili faaliyetler ve stratejik denemeler desteklenecektir. Başvuruların değerlendirilmesinde yerel düzeyde faaliyet gösteren STÖ'ler, hak temelli bir yaklaşımla çalışan, dezavantajlı gruplardan en az biriyle doğrudan çalışma ve başvuru alma, bölgesel ve grup çeşitliliği gibi kriterler dikkate alınacaktır.

- 2- Proje Desteği Alt Hibe Programı: Projenin 5 pilot ilinde bulunan 5 STÖ'ye 12 ay boyunca sürecek en fazla 6000 €'luk alt hibe desteği verilecektir. STÖ'lerin doğrudan hedef grupları için farkındalık artırma faaliyetleri, hak ihlalleri konusunda adli yarı adli mekanizmalara başvurular, uluslararası mekanizmalara raporlama, yargılama izleme, dezavantajlıları destekleyecek işbirlikleri grupların adalet erişimi, saha araştırması, savunuculuk, hak ihlallerini izleme ve bildirme çalışmaları desteklenecektir. Uygulama kriterlerinin teknik uygunluğu proje personeli tarafından incelendikten sonra değerlendirme 3 bağımsız dış değerlendirici tarafından yapılacaktır.

SONUÇ

Toplantı raporunun başında değindiğimiz çalışma öncesinde Karar Analiz Atölyesi'nin katılımcılarına yönelttiğimiz sorular eğitim içeriğini ve kapsamını belirlememiz için oldukça yararlıydı. Eğitimin son oturumunda bir ölçme değerlendirme formu ile beklentiler ve çıktıları karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi amaçladık. Bu kapsamda katılımcılara yönelttiğimiz soru ve cevaplar şu şekildedir:

Eğitimin içeriği ile ilgili beklentileriniz karşılandı mı?

Katılımcıların çoğunluğu eğitimin beklentilerini karşıladığını belirtmekle, bir kısmı da beklentilerinin üzerinde olduğunu ifade ettiler.

Katılımcıların ve deneyimlerinin çeşitlilik arz etmesi, tartışılan konu ve kararların seçimi ile tartışmaların verimli olması, oturumların interaktif ve deneyim paylaşımını önceleyen nitelikte olması ise eğitimin güçlü ve memnuniyet verici nitelikleri arasında sayıldı.

Atölye sırasında katılımcılarla iletişim kurma ve bilgi alışverişinde bulunma fırsatı yakaladınız mı?

Katılımcıların tümü atölye sırasında diğer katılımcılarla iletişim kurma ve bilgi alışverişinde bulunma fırsatı yakaladıklarını belirttiler.

Eğitimden aklınızda kalan kısım nedir?

“Kesişimsel ayrımcılık, dolayısıyla ayrımcılık”

“Kararlar”

“Karar analizi yapmak benim bildiğim gibi değilmiş”

“Stratejik davalar konusunda izlemem gereken yöntem ve ayrıntıları yorumlamada daha özenli davranmam gerektiğini öğrendim”

“Ayrımcılıkta bağlam”

“Başvurularda özellikle STK’ların yaptığı raporlama ve istatistiki bilgilerin önemli olduğu, karar okurken sürekli soru sormanın iyi olduğu”

“STÖ’lerin önem ve etkisi”

“AYM ve AİHM kararlarının ne şekilde değerlendirilmesi, okunması gerektiğine dair farkındalığım arttı”

“stratejik davalama konusu bilgisizliğimi fark etmemi sağladı”

“dava konusu edebileceğim ancak normalde etmediğim çok sayıda konu ve imkanın olduğunu, hukuki yolların zorlanabileceğini anladım.”

Diyarbakır ve Antalya’da Gerçekleştirilen Karar Analiz Atölyeleri Karşılaştırmalı Değerlendirme

Yukarıda belirtildiği gibi Karar Analiz Atölyesi’nin birincisi 6-7 Mart tarihlerinde Diyarbakır’da gerçekleştirilmiş, atölyeye gösterilen yoğun ilgi nedeniyle ikincisi 19-20 Mart tarihlerinde Antalya’da yapılmıştır.

Her iki karar analiz atölyesinde avukatların dezavantajlı grupların adalet erişimi kapsamında hem ayrımcılık davalarında içerik anlamında geliştirilmesi, hem de ispat araçları ve argümanlar açısından bu dosyaların hazırlanması aşamasının güçlendirilmesine yönelik ne yapılabileceği konusuna odaklanılmıştır. Bu nedenle, kararlar seçilirken hem atölyeye katılanların çalıştıkları alanlar hem de özellikle ispat ve ayrımcılığın tespiti konusunda önemli tartışmalar içeren kararlar seçilmiştir. Başta tek karar incelenmesi düşünülmüşse de karar analizinin doğası gereği birden çok kararı karşılaştırmayı içermesi ve özellikle AİHM ile ulusal mahkemeler arasındaki farkın görülmesinin önemli olması nedeniyle ikişer karar üzerinden değerlendirilmeye karar verilmiş, farklı yöntem ve tartışmaların yürütülebildiği KDK kararları da örnek olarak seçilmiştir.

Atölyeler arasındaki önemli bir farklılık, Diyarbakır’da bir yüz yüze bir de –zorunluluktan-online moderatör olmasına karşılık, Antalya’da üç moderatörün (Ceren Akçabay, Kasım Akbaş ve D. Çiğdem Sever) varlığı oldu. Sayıdaki bu artış, doğal olarak grupların desteklenmesi ve atölyenin verimi açısından daha olumlu bir deneyimdi.

İkinci atölyede birinci atölyedeki deneyimlerden yola çıkılarak iki konuda birincisinden farklı yaklaşım geliştirildi. Bunlardan birincisi, özet ve sunumlarda yaşanan sorunları aşabilmek için karar analizi yapılırken nasıl bir yol izlenmesi ve içerikte neler bulunması gerektiğinin daha detaylı açıklanması ve kağıtlara sunum planlarını hazırlamalarının istenmesidir. Bu yöntem, sunumların daha verimli olmasını ve sürenin daha iyi kullanılmasını sağladı. İkinci olarak, ilk gün okunacak kararlar önceden gönderilmişse de bu konuda toplantıda belirtilen kaygı yaşandı

ve az sayıda katılımcı kararı okudu, çok sınırlı sayıda katılımcı özet gönderdi. Bu açıdan, önceden hazırlık yapılması yönündeki deęişiklik olumlu biçimde sonuçlanmadı.

Birinci atölyeyle ikinci atölye arasında doğal olarak katılımcı sayısı ve profili açısından da belli farklar olduğundan uygulamada önemli farklar ortaya çıktı. Diyarbakır atölyesinde 25 kiři bulunmasına karşılık bu atölyede 18 kiřinin bulunması ve dört grup yapılması, sürenin daha iyi kullanılması açısından daha verimli oldu. Bununla birlikte, gelen ilk listeden ve atölye içeriğinden anlaşıldığı üzere, insan hakları deneyimi ve odaklanılan dezavantajlı gruplar bakımından Diyarbakır ile önemli farklar vardı. Örneğin, LGBTİ+ hakları çalışan örgütlerle bağlantılı hak savunucularının bulunmaması özellikle eşcinsel öğretmenin kamu görevinden çıkarılmasını inceleyen grubun tartışma yapmasını güçleřtirdi.

Dezavantajlı grupların adalete erişimi bakımından dikkat çekici bir eksiklik de engelli hakları çalışan avukat başvurusunun azlığıdır. Antalya atölyesinde hiç engelli hakları çalışan avukat bulunmaması ve Diyarbakır’da da çok az olması aslında sahadaki genel durumun bir yansıması olarak görülebilir.

Bir yöntem olarak karar analiz atölyesinin kendisi avukatların özellikle ayrımcılık konusunda güçlendirilebilmesi için iyi bir yöntem olarak karşımıza çıkmakla birlikte, bazı eksiklik ve zaman sorunu yaşanmıştır. Atölyede yöntem olarak katılımcıların aktif olması ve grup çalışmaları ile tartışmalar yoluyla öğrenme sürecinin gerçekleşmesi nedeniyle katılımcıların temel bilgilere sahip olması son derece önemlidir. Hem katılımcıların atölye sonucunda bu tür davalara sunabilecekleri katkının artırılması, hem de katılımcılar arasındaki bilgi düzeyi farklarının çalışmayı olumsuz etkilemesi riski bakımından katılımcıların ayrımcılık konusunda temel kavramları bilmesi atölyenin niteliğini deęiřtirecek bir etkidir.

Dezavantajlı Grupların Adalete Eriřiminin Güçlendirilmesi projesi kapsamında düzenlediğimiz Karar Analiz Atölyesine katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Proje hakkında daha detaylı bilgi edinmek için bizleri takip edebilirsiniz.

Web sitesi: www.adaleteerisim.org

Twitter: <https://twitter.com/AdaleteErisim>

Instagram: <https://www.instagram.com/adaleteerisim/>